

NÉPNYELVÉDELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ívnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

Hogyan magyarosítanak a felekezeti tanerők?

Becsés lapunknak ez évi 5. számában található «a legjobb cáfolat» fölírású hir. Arra a bizonyos cikkre vonatkozólag kényszerítve érzem magamat — s azt hiszem és vallom, ha többi nemzetiségű vidéken működő felekezeti kartársaim is kilépnének szerénységükből, százan és százan megtehetnék ugyanezt — választ adni G. D. állami kartárs urnak: hogyan is működnek tulajdonképen a rom. kath. plébánosok és tanítók *tényleg* a magyarosítás terén úgy az iskolában, mint a templomban és az iskolán kívül is.

A dunántuli — bakonyi — német nyelvszigetnek, mely három megyére ú. m. Veszprém-, Fejér-, és Pest-Pilis-Solt-Kis-Kunmegyéknek egy-egy nagy részére is kiterjed, délnyugati szélén fekszik Nagy-Tével német nyelvű, 1000 lelket számláló község. A fiatalabb házasságok, férfiak, asszonyok ütök-vétik a magyar nyelvet; az öregebbek bár nem tudnak magyarul, a magyart beszélőkkel egyetemben magyarnak érzik magukat.

Kinek az érdeme ez?! Egy Szobek, egy Sipos plébánosé; valamint elődömé, aki negyven éven túl működött ezen a helyen és a magyarosításért érdemkeresztet is nyert.

De körülbelül 8 év óta hatványozott mértékben folyik a csendes, előrelátó, körülményekhez alkalmazkodó, vasszorgalommal végrehajtott, biztos eredménnyel végződő munka: a kitűzött szent cél eléréséért.

Lássuk először az iskolát; hogyan működünk itt?!

Nyolc év óta — leszámítva a hittant — minden tantárgy magyarul adatott elő: azonban négy év óta a vallástan is magyarul tanítatik már az *első osztályban* is!!

Nézzük az Isten házáat; megtudjuk-e egyeztetni erkölcsi felelősségünkkel a hazaszeretetet?

Két év óta ünnep- és vasárnap a szentbeszéd és a templomi ének fölváltva tartatik egyszer

magyarul, egyszer németül; hétköznapon leginkább magyarul van az ima és az ének, ilyenkor a tanulók szebbnél-szebb magyar énekeket énekelnek egész mise alatt.

Hát az iskolán kívül teszünk-e valamit a magyar nyelvért?

A gyermekeket válogatott magyar társasjátéokra megtanítani nemcsak minékünk tanítóknak képezte gondunkat, hanem plébánosunknak is, s mivel szép játékok csak magyart ismernek: hangzik az utca a magyar daltól és a magyar játéktól, hogy csodálkozva kérdik az azelőtti állapotokkal ismerős s történetesen átutazó uri emberek: hogyan van az, hiszen néhány év előtt csak német beszédet hallottunk ezen községben s most már annyira magyarosodnak, hogy még a felnőttektől is magyar szót hallunk?

Az elmúlt karácsonyi ünnepeken, a minden szépért és nemesért lelkesülő plébánosom, Föt. Saad Henrik ur kezdeményezésére, erkölcsi és anyagi támogatása mellett előadattuk az iskolás gyermekekkel a «Szent-István-Társulat» által kiadott «Jézus születése» című pompás kis karácsonyi pásztorjátékot. Elismeréssel megjegyzem, hogy az énekszámokat kedves dallamokra maga iskolaigazgatónk zenésítette meg. Az előadási nyelv a magyar volt. Hazánk zengzetes nyelve oly korrektséggel, oly szépen s olyan magyarosan hangzott, hogy tiszta magyar nyelvű nép gyermekeinek is becsületére vált volna. Hogy csakugyan így áll a dolog, hivatkozhatunk kerületi esperes urunk és tanfelügyelőnk véleményére, ki egy alkalommal véletlenül nagypróbán lepett meg minket, végig hallgatta az előadást és meglepetését nyilvánította a gyermekek korrekt magyar előadása fölött.

Különben is a tények beszélnek!

Tény pedig, hogy ebben a német községben a német ajku nép egy-egy magyar előadásért, filléres belépti díj mellett — pedig a játszó gyermekek szülői és a szegények ingyen jöhettek be — 100 korona tiszta jövedelmünk maradt; ezen összeg plébánosom által tetemesen megnagyob-

bíttatott, vehettünk egy iskolai harmoniumot, amely szintén eszköze, illetve alapkelléke lesz a magyarosításnak, főképp akkor, ha majd egy énekelő nemzedéket nevelünk magunknak, ha majd a gyermekek ajkáról elesengő édes magyar dal visszhangra talál a felnőttek szívében is.

Tény pedig, hogy jó úton haladunk a kítüzött cél felé, mert a nép szívét megnyertük a magyarságnak.

A nép jól tudja, hogy mi hárman: plebánusom, kartársam és én minden képességünkkel azon vagyunk, hogy gyermekeiket testestül-lekestül magyarokká neveljük és esodálatos, még sem feltük nyelvüket tőlünk; sőt, ha méltóztatott volna látni az örömkönnyekeket, a lelkesültséget, a köszönetet, mellyel elhalmoztak bennünket a lefolyt pásztorjáték alatt: nem merészelne G. D. úr tapasztalatait (!!) sertő dolgokkal egy országos, sőt hivatalos lapba leírni, hanem, ha igazán körültekintene, azt mondaná: tapasztalom, nemzetiségű vidéken az állami iskolák mellett vannak nagy számban olyan felekezeti iskolák is, amelyben a tanerők nemesak az iskolában, hanem az iskolán kívül is törhetetlen hazafias lelkesedéssel küzdenek azon, hogy minél előbb legyen: harminc millió magyar.

Tény továbbá az is, hogy a nép venei kérték plebánusunkat, mert a hely szűk volta miatt csak korlátozott számban jöhettek be a pásztorjáték nézésére, hogy ne — mint szándékunk volt — csak egyszer adassuk elő, hanem többször is, azzal okadatolván meg kérésüket: «hogy ők már öregek, hátha a jövő évre már nem lesznek az élők között s bár nem tudnak magyarul, de a játszó gyermekek olyan szépen beszélnek s olyan szépen énekelnek magyarul, *mi is mindent megértünk*».

Jobbat nem kívánhatok nemzetiségű vidéken működő állami kartársainknak és köztük G. D.-nek is, mint azt, hogy szokásaihoz ragaszkodó, nyelvben megrögzött bármily nemzetiségű öreg emberek és asszonyok jöjjenek öhozzájuk is és szintén kérve-kérjék őket, hogy a magyar nyelvet, a magyar dalt, a magyar játékot ismételtesse előttük, gyönyörrel, lelkesültséggel nézzék és hallgassák véreiket, azoknak a vezetésük alatt: akikről meg vannak győződve, hogy őket igazi magyarokká nevelik!

Z. G.

A tantervi munkálatokról.

A múlt évben ugyanezen cím alatt szólottam a revideált tantervről, külön tárgyalván: hogy nem új tantervet készítettünk; hogy ez a revízió annak dacára égetően szükséges és felettebb fontos munka; hogy a revízió megmaradt a törvényes keretekben, csupán az újabb vívmányok érvényesültek a munkálatban, de azért ez épen nem kicsinyelhető; hogy az egy- és kéttanítós (osztatlan és kétrészre osztott) iskoláknak külön

tervezet kell, amely tervezet a nép alsó rétegeit semmi szükséges művelődési anyagtól meg nem fosztja.

Ezen fejtegetések során szó esett arról is, hogy az egy- és kéttanítós iskolák tervezetében az anyag elrendezése a váltakozó párhuzamos menet szerint történt. Most itt első sorban ezt fogom részletesen fejtegetni.

1. Hogy hazánk legtöbb osztatlan iskolás tanítója nem bírt megbirkózni az állami, illetőleg a püspöki *egységes* tanterv föladataival, az történeti tény. Pedig az 1876. évi püspökkari tanterv általános, heti órabeosztásában már utat mutatott, miként lehetne megközelíteni az osztatlan iskolákban is a népoktatás igazi célját. Ezen óratervek a harmadik és negyedik, nemkülönb az ötödik és hatodik osztályokat egybe foglalták és az egyes tantárgyaknak ezen összefoglalt páros osztályokban való közös tanítását ajánlották.

A tanítás azonban ezt a táblázatot, bővebb utasítás nélkül szűkölködő rendelkezést, mint megfejtethetlen, sőt sokaktól még később is félreértett problémát vegre nem hajthatta. Mikor azután 1886-ban a Szent-István-Társulat kiadásában az ezen elv alapján megjelent Mócsy-Petrovác-Schultz-féle olvasó- és tankönyvek megjelentek, a megfejtethetlen probléma megvalósítható és igen praktikus elvnek bizonyult. Az eszmét mások, a tulsó oldalon is, fejtegetni, ajánlgatni, az irodalomban megvalósítani kezdték.

Az 1895-ben, később 1896-ban közrebocsátott tantervjavaslatunk hatása alatt az állam közoktatásügyi tanácsából kiküldött tantervi bizottság is külön tantervet öhajtott készíteni az osztatlan és két részre osztott iskolák számára. S hogy e munkálatában nem idegenkedett volna a mi munkálatunkban érvényesült párhuzamos váltakozó elrendezés alkalmazásától, a később egységesnek hagyott tantervi munkálatukhoz készített utasításokban is érvényesített ezen elv mutatja.

A Magyar Pedagógiai Társaságban *Földes Gézá*tól fölvetett és *Halász Feren*től pártolt *egységes* tantervi eszme az állam hatáskörében diadalt aratott. Ez tény. De az ezen munkához adott Utasítás azért külön munkatervet jelöl meg az osztatlan iskoláknak (mi ez más, mint külön tanterv?) és ezen külön munkatervben részben a váltakozó, nem mindig párhuzamos tanmenet az uralkodó.

Az ő tervük szerint nemesak a rokon osztályok foglalandók egybe s egyes tantárgyaknál nem az egész év munkája osztandó így föl, hanem esetről-esetre hol két, hol több osztály végez közös munkát, hol több, hol kevesebb ideig, hol pedig csupán egyetlen egy órán. Ezt mindenkor az illető tantárgy egyes részlete aszerint parancsolja, amint vagy képesek az alsóbb osztályok a felsőbb osztály tanításának fölfogására, vagy pedig a felsőbb osztálynak van szüksége bizonyos alsóbb osztálybeli anyag újból való átdolgozására. Egyes tantárgyakból két osztály, másokból három, illető-

leg négy fogható össze bizonyos részek együtt tanulására.

Röviden: az osztályösszekapcsolás megvan, de csak esetről-esetre, illetőleg esupán egyes tantárgyaknál.

Egy szóval sem mondom, hogy ideálisan tekintve a dolgot, nem jó ez a gondolat. De tantervet s ehhez utasítást *megvalósítás* végett bőségesen közre a hatóságok; s az utasításokat épen a gyöngébb és leggyöngébb elemek igénylik legjobban és elsősorban. Ahhoz, hogy valaki az itt szóvá tett Utasítás idevágó részét realizálja, nagy pedagógiai készség és éleslátás, a tananyag fölött való teljes uralkodás (a kis újjában legyen), az osztatlan iskola minden titkának, minden életnyilvánulásának határozott ismerete és fölismerése, ezen jelenségek lelkes és szívós tanulmányozása és a fölbukkant jelenség momentán fölismerése, az ezzel teremtett új szituáció okos áttekintése és az eljárásnak rögtön ehhez való alkalmazása szükséges.

Ha lehetséges volna, én is rögtön ehhez a párthoz esapnék át. Mert az tagadhatatlan, hogy ez szuverén uralkodójává teszi, illetőleg tenné a tanítót az ő iskolájának. De hát — félretéve mindent, hiszen országos kulturális ügyről van a szó — az ilyen rendelkezés nem jár a földön, többekévesébe föltötte lebeg. A nagyok elérik s élhetnek vele; a kisebbektől távol esik, az ő fejük fölött elröppen s ha futnak utána, ez méríti ki kevesebb kíváncsalom teljesítésére képes erőiket.

Dreiszigler Ferenc.

(Folytatása következik.)

Küzdjünk az erkölcsrontó falusi szokások ellen.

Itt a farsang az ő mulatságaival. Ilyenkor időszzerű, hogy különös figyelmünket fordítsuk a falusi gyermek valláserkölesi életére.

Minden kartársam tapasztalhatja, ha úgy a lakodalmas nap után iskolájában szétnéz, hogy hány beesett szemű fiúcska s leányka ásitozik a padokban s ha kérdést intéz hozzájuk, megdöbbenő adatok bizonyítják e szomorú jelenség okait.

Keserűség fogja el az embert, mikor hallja, hogy ez vagy az a növendéke az este részeg állapotban, cigarettával szájában ordítózott az utcaán, reggel 4—5 óra tájban feküdt le s ami legszomorítóbb, az mind a szülők szemeláttára történt. Ó! kedves kartársam, ki esetleg magad is apa vagy, mit érzel ilyenkor? ...

Egy gyöngé gyermeki lélek állatként az erkölestelenség posványában fetreng!

Erre valaki azt mondaná: «Ott az apja, tegyen róla». Igen ám, de mikor ő is így nőtt fel. Az ő szemében ez nem is oly rossz valami, sőt «virtus».

Itt hasztalan a büntetés, intés, meg minden más nevelési eszköz a gyermekkel szemben. Hasztalan! ...

Hány fiatal kartárs tüzte már ki a zászlót s ifjú hévvel vitte harcba minden erejét s mikor «sok karibdisz közt sok ezer veszélyben» látta küzdelme meddőségét, tépett zászlóval, tört reménynyel, a lemondás keserű érzésével félre állott.

Ó, hát akkor nincs menekvés? Tétlenül nézzük, mint hervadnak nemzetünk virágoi. Sannyul, korecs ivadékká lesz a hajdan erős magyar.

Ha csak az iskolában küzdünk a mételty ellen, úgy nem érünk célt. Csak gyűlölet, egyenetlenség s ennek nyomán a tanügy végtelen kárára a legnagyobb népszerűtlenség lesz osztályrészünk.

Én így gondolom s tapasztalásból ajánlom — ki jobbat tud, álljon elő, — hogy a nép erkölesi megmentése csakis a felnőttek oktatása, fölvilágosítása által lesz kivihető.

Évégből gyűjtsük magunk köré az apákat, hívjuk esténként az iskolába. De ne csak az apákat, hanem az ifjakat is. A nép fiai ügyis unatkoznak. Egy kis fáradsággal s reátermettséggel elérjük, hogy hallgatóságunk száma napról-napra növekszik. Ekkor előállunk az «Ifjúsági Egyesület» áldásos intézményével. Ez egyesület öreget és ifjút hebelebe fogad. Az ifjak rendes tagok — *esekély díj mellett* — ezt hangsúlyozom, mert a pártoló tagok így szivesebben beállanak 2 korona díjjal.*

Én megpróbáltam e módot s ma legényeink 98%-a hetenként 3 este már 6 óra előtt együtt van.

Fölolvasás, olvastatás, számolás, ének, dal mellett csak úgy repül az idő.

Hígyjék el olvasóim, ez összejövelekekkel sokat el lehet érni, de óvatossággal. Mondom, óvatosan! Mert ki ajtóstul rohan a szobába, célját téveszti s egy csalódással lesz gazdagabb.

Pusztán erkölesi oktatásokkal célt nem érünk, mivel a korholó hang nem tetszik fülüknek. Előbb csak gyenge húrokat pengessünk. Erkölesnemesítő történetek, egyháztörténelem stb. fölolvasása s ezekből a következtetés levezetése röviden, — igen jó eszköz; de ezzel is esinján bánjunk. Ne legyengessük hibáikat. Szó sines róla, hanem szoktatni kell a népet arra, hogy a jót kövesse s másokat is, különösen gyermekeiket így vezesse.

Igen üdvös a szülőkkal való érintkezés is. Szép szóval beláttatjuk velük helytelen nevelési módjukat és azt, hogy ne várjanak mindent az iskolától, különösen akkor, midőn ők épen ellenkezőleg cselekesznek, mint ahogy kellene. Ismertessük meg a szesz és nikotin káros hatását, ezek csak okozatok ügyis. Az ok megszüntetése, vagyis a rosszra való alkalmaktól a szigorú visszatartás szükséges és helyes voltáról győzzük meg a szülőket. Ha egyszer nagynehezen, sok évi fáradság után sikerül a szülőkkal megértetni, hogy ők Isten előtt felelősek gyermekeik erkölesi tisztaságáért, ha le fog szokni a nép arról, hogy a gyermek előtt trágár beszédeket, erkölestelen s vallástalan sikamlós tréfákat minden tartózkodás

* Alapszabályok az orsz. kath. szövetség titkári hiv. Budapest, IV., Kath. Kör kaphatók ingyen.

nélkül elbeszéljen, ha be fogják látni, hogy a pálinka, dohány mily káros az egészségre, hogy az éjjeli mulatozás csak felnőtteknek megengedett, ámbár ezeknek is sokszor az egészség rovására esik: úgy akkor lehetetlen, hogy föl ne ébredjen lelkiismeretük s ne jussanak arra a gondolatra, ime eddig maguk valának gyermekeik legkegyetlenebb gyilkosai.

Ismerem több község ama nem jellemezhető rossz szokását, hogy így farsang végén már a csecsemő leány szülei küldenek bokrétát egyenes célzással egy hasonló fiú csecsemőnek s ez így megy évről-évre s e két eljegyzett lélek lesz egymásnak legtöbbször legnagyobb ellensége.

Ez eljegyzés mily káros az erkölcsre, azt lehetetlen leírni. A növendékek hetekkel előbb egyébről sem beszélnek, mint a farsang esélyeiről. Farsang utolsó szombatján este kezdődik a tánc, itt tippelnek a kis hölgyikék, azaz a szerencsétlen anyák. Három napig tart az orgia éjjel-nappal. Arat a lelketlen korecsmáros és trafikos. No, de nem folytatom. Fáj a lelkem, ha ezekre gondolok.

E példákból látható, hogy miért áll némely nép hadilábon az erkölcsiséggel; sőt talán vannak, kik még borzasztóbb dolgokat is tudnak.

Mint már előbb említém, az iskola egymaga gyenge arra, hogy az erkölestelenség lavináját föltartóztassa. Büntetés?! Ó! Ez csak olaj a tüzre. Te szegény kántortanító! Mit csinálsz? Kenyeredről van szó!? Hallgass! Hallgass!...

Rendelet van bőviben, melyek a gyermekek korecsmalátogatását tiltják; de azoknak végrehajtásáról szó sincs — tisztelet a kivételeknek.

Törvény kellene, ugyebár törvény. Ez sem lesz célra vezető.

Emberek, új emberek, új gondolkodásmód, új fölfogás kell s ehhez kitartás, erély s vallásos és hazafias tanítói kar.

Kedves kartársak! Hazánk millióinak lelkiüdvé, a jövő virágainak érdekében szólok hozzátok! Legyetek elmondott eszméim követői! Jöjjetek, siessetek. Ne mondjátok, hasztalan. Aranybánya a magyar nép lelke. Vessétek le a közönyt, a káros lethargia szégyenletes öltönyét. Ébredjétek, öltözzetek, fegyverkezzetek: a zászló leng, a harsona szól! Itt a tettek órája, míg lehet — Szemere M. szerint — «Ébredjétek! Harangoznak!»

Verseg.

Gáspáry József.

Kirándulás Németországba.

(Folytatás.)

A lap szerkesztőjét keresve egy VIII. kerületi iskolai igazgatóval hozott össze a sorsom. Ez a bogaras ember, mielőtt tudná miről van szó, kijelenté, hogy minden számgépnek ellensége, Grubét is egészen (én csak tizentül), a pálczika-rendszert is (én is szívesen) elítélte. «De hát valami szemléltető eszközt csak használ?» «Hogyne, a pénzt. Pénzt viszek az isko-

lába, s azzal számolnak a gyermekek.» «Nos akkor kezdet foghatunk (megtörtént!), mert ez az én eljárásom is, csak hogy én nem az apró, láthatatlan, elhanyagolt és veszendő érmekeket, hanem azoknak nagyított képmását alkalmazom, melyekben pl. tegnapelőtt a képezde gyakorlati iskolájában azonnal fölismertek a pénzt.» Erre a Contral kávéházba mentem, a hol miután a Pesti Hirlap jelenlétében elolvastam a Budapesti Hirlap jelentését a francziák számára irt földrajzi kiskatéról, melynek 3. §. szerint «Pest város nincs az egész világon», neki ültem és megírtam e sorokat.

6-án első dolgom volt Wohlbach szerkesztőt fölkeresni, a ki nagyon szívesen nyitja meg lapját eszmecsere nék. 9-kor a kath. egyleti képezde 4-ed éves növendékei hallották és látták szám-módszerem; 10-kor pedig a K u. k. Officiers-töchter-Erziehungs-Institutnál kopogtattam be. A képezdei igazgató-tanár kizártnak mondta egy előadás tarthatását. Apelláltam az intézet főnök-nőre (Egmond grófnő). «Jó, menjünk hozzá.» Kegyesen fogadott. «De hát mi hasznunk lesz abból?» kérdé. «Rendkívül nagy — mondám — mert a számtanban az eddiginél sokkal jobb, alapos és természetes eljárást mutatok.» A tanár még szabadkozott, hogy fél órát kellene feláldozni. Ez ellen tiltakoztam, mert most van a tíz perc és félre én elkészülök. «Méltóságod nem tagadhatja meg e pár percet, miután oly messzire kifáradtam» (a XVII. kerületbe). Nem is tette. Maga is eljött a 4-ed évesek tantermébe és két tanárral együtt figyelmesen hallgatta fejtegetésemet, sőt kérdést is tett az alsó henger felől. A kisasszonyok eleinte nagyon mogorván néztek, de aztán föllágyultak és szívesen nyilatkoztak itt-ott fölvetett kérdéseimre. Bucsúzáskor a grófnő szívélyesen ígérte, hogy októberben bővebben foglalkozhatunk e tárggyal.

Másnap Linzben az állami tanító- és tanítónő-képezde igazgatójához néztem be. Szabadkozott ugyan sok dologgal, de mégis adott alkalmat a tanítótestülettel értekezhetni 10-kor, aztán pedig egy II. o. leány és I. o. fiúiskolában. Itt a táblás oroszgépet és valami kis kézi gépet találtam, melyre tíz kis buzogány van fűzve, amott Schelliszky gépét használják, mely tulajdonkép koczkából álló oroszgép, a különben fekete koczkák számoláskor színes pontra fordíthatók. «Láttatok-e már magyar embert?» Jobbra-balra lengtek a többnyire szöke fürtöcskék. «Nos nézzétek meg; ez pedig magyar számgép, úgy szép?» Földérültek az ámuló kis arczok. «Kérjétek meg a kisasszonyt, hogy ezen tanítson benneteket!»

Van itt egy püspöki Lehrer-Seminar is, melyet szinte fölkerestem, d. u. 1-kor pedig az Orsolya szüzek zárdájában tartottam előadást, melyre az Irgalmas testvérek tanítónői is eljöttek. Nagyon jól fogadták a számgépet, s mind a három intézetbe tettek megrendelést.

Münchenben nagyon csalódtam; egyetlenegy képezde van e nagy városban, a Königliches-

Lehrerinnen-Bildungs-Anstalt. Az igazgató — kívánságra értesülve — aggódva kérdezte, hogy mily föltételek alatt tartanék előadást? «Mindenesetre ingyen», mondtam. Erre összehívta a mindkét nemű tanárokat, kik figyelem és elismeréssel hallgattak; az igazgató pedig ígérte, hogy a számgépet tanulmányozni fogja az ottani *Lehrmittel-Magazinban*, mely készséggel veszi azt föl a készülékelben levő új katalógba. Ezt a bajor kormány adja ki és küldi szét ingyen, mint nálunk az egyetemi nyomda jegyzékét, azon különbséggel, hogy ez még nem talált módot arra, hogy az én taneszközeimet is fölvegye, bár a mérték gyűjtemény összeállítására éppen annak derék igazgatója szólított föl, hogy azzal a külföldi Boppét kiszorítsuk.

Küzdtem híján siettem tehát tovább: *Aichstaettbe*, hol még aznap d. u. a *kir. tanítóképezde* 4-ed éves növendékeinek, aztán pedig 2 tanár jelenlétében az alsó gyakorló iskolában mutattam be a magyar számgépet. Esti 6-kor az *angolkisasszonyok* tantestülete fogadott, miután a főnöknő azon aggályát, hogy «nem honorálhatjuk», eloszlattam. Ezek is képeznek tanítónóket, kik még eddig az államban tesznek képesítőt. Háromnegyedig tartott a bemutatás és számgépet is jó benyomást tett.

Dr. Eben.

(Folytatása következik.)

KÜLFÖLDI TANÜGY.

Osztrák népiskolai statisztika. Annyi a bajunk Ausztriával (s neki velünk), már *Széchenyi István* gróf, a legnagyobb magyar szerint házastársi viszonyunk nem valami boldog, hogy éppen azért kötelességünk viszonyai iránt érdeklődni, amelyek közül legközelebb áll hozzánk népiskolai ügye, annál inkább, mert az ausztriai népoktatási viszonyok *Mária Terézia* ideje óta, legalább 1867-ig mélyen befolytak a mieinkre, amelyen még most is észrevehető nyomokat hagytak. A legutóbbi népszámlálás tudvalevőleg 1900-ban volt világszerint, s mint mindenütt, úgy Ausztriában is kiterjedt a népiskolai állapotokra is. Ebből a szempontból az adatokat földolgozta az osztrák központi statisztikai bizottság, s most adta ki. Ezek az 1900-ik év május 15-ikének megfelelő helyzetet híven tüntetik föl. Volt azonban erre az időpontra vonatkozólag külön népiskolai összeírás Ausztriában, amely ezt az ügyet minden irányban fölkarolta s a konskripció alapos elvégzése végett kellő instrukciókat adott az igazgatóknak, főtanítóknak, s az iskolák egyéb vezetőinek. Az összeírás az elemi és polgári iskolákra vonatkozott, az utóbbiakat az osztrák császári birodalomban is népoktatási tanintézeteknek tartják. A statisztikai földolgozás szerint tehát van Ausztriában 19.390 nyilvános és 1052 magán-népiskola, amelyek közül hatszázhatvanhatik nyilvánossági joga van. Az 1880-ik évi összeírás eredményéhez képest a népiskolák száma gyarapodott, ami különösen a népoktatási szempontból

régebben elhanyagolt tartományokban mutatkozik. Így például *Galicziában* tíz esztendő alatt a népiskolák 15:2, *Ausztriában* 21:3, *Bukovinában* 22, és *Dalmáciában* 37:1 százalékkal szaporodott. A katolikus *Tirolban* azonban apadt a számuk, ez azonban csak látszólagos, mert kisebb iskolákat összevontak, másrészt tekintettel a tartomány különleges viszonyaira, fiú- és leányiskolákat egyesítettek s így lettek ebből vegyes iskolák; tehát semmiféle szempontból nem maradt vissza Tirol népoktatásügye. *Trieszt* városában pedig azért kevesbedtek a népiskolák, mert több magánjellegű megszűnt, s erről egyébként is lehetne érdeklősen vitatkozni, vajjon nem ártalmasak-e a magán-népiskolák közoktatási szempontból, nem mozdítják-e elő a társadalomban az osztályoknak arisztokratikus elkülönítését; s pedagógiai szempontból kívánatos-e, hogy pusztán főntartójuknak megélhetéseért álljanak-e fönn? Ausztriában különben most ellenkező irány jut uralomra. Más tartományokban folyton szaporodik a magán-népiskolák száma, aminek lehet jó oldala a községi iskolákkal való versenyben. Számottevő a magánpolgári iskolák szaporodása is. Sok panaszt hallottunk az osztrák polgári iskolákra is, kivéve Budapestet, Magyarországon sem tudtak erős gyökeret verni; a vidéken újabban nem egy helyütt felső kereskedelmi iskolákkal fejelték meg őket, amely körülmény főleg helyi szempontból ezek számára nevel növendékeket. A polgári iskola különben Ausztriában nem tudott meggyökeresedni; 1871-ig csak 0:33 százalékkal emelkedett a számuk s 1900-ig csak 4:24 százalékkal, míg ugyanazon idő alatt a magánpolgári iskolák száma 10:8 százalékkal emelkedett, ami azt mutatja, hogy azok iránt több a bizalom, mint a községi polgári iskolák iránt. Az összes osztrák népiskolák közül egyébként csak 14:6 százalék volt a külön iskola és 85:4 százalék a vegyes iskola, azaz fiúk és leányok bennük együtt tanultak, aminek magyarázata a népviszonyaiban keresendő. Ezenfelül 44:5 százaléknak csak egy osztálya volt; ez a nagy számlékszám túlnyomó részben a műveletlenebb tartományokra esik. A népoktatási törvényben 1883-ban eszközölt revíziója óta pedig az az irány észlelhető, hogy mind gyakoribb lesz az egyhuzamban való félnapos tanítás. Nagyon érdekesek az *oktatási nyelvre* vonatkozó statisztikai adatok is. Jellemzi Ausztria nyelvi viszonyait, hogy közel 20.000 népiskola közül csak 552 van két oktatási nyelvvel; ugyanis németül és csehül csak 43 népiskolában, németül és lengyelül 19, németül és szlovénül 145 népiskolában tanítanak. 1900-ban volt 8623 német, 5276 cseh, 2593 lengyel és 2088 ruthén népiskola; voltak ezenfelül természetesen kizárólagosan olasz nyelvű népiskolák is, főleg déli Tirolban és az osztrák tengerpart-vidéken. A *tandíj* Ausztriában a tartománygyűlések hatásköréhez tartozik s így vannak tartományok, ahol tandíjat egyáltalán nem szednek. A *magán-népiskolákra*

nézve még azt kell kiemelnünk, hogy az osztrák tanügyi statisztika ilyeneknek nevezi mindazokat az iskolákat, melyeket nem a községek tartanak fenn, tehát olyanokat is, amelyeket hitközségek látnak el; fenti megjegyzéseink tehát nem vonatkozhatnak ezekre, hanem csak olyanokra, amelyeket magánspekuláció tart fenn, holott a hitközségi iskoláknak a legtöbb esetben nyilvánossági jellegük van s így nemcsak kényes és válogatott gyermekek látogatják. Ilyen magán-népiskolákat szerzetesrendek (apácák) is tartanak fenn; ezeket tehát inkább hitvallásos iskoláknak lehetne nevezni és pedig *Alsó-Ausztriában* 126 magániskola közül 96-ot, *Felső-Ausztriában* 44 közül 15-öt, *Salzburgban* 19 közül 17-et, *Stájerországban* 53 közül 21-et, *Krajnában* 19 közül 12-öt, *Tirolban* 57 közül 25-öt. Ezek az úgynevezett magán-népiskolák tehát láthatólag jó kezekben vannak. Ezek, valamint a többi magán-népiskolák természetesen bővebben foglalkoznak külföldi nyelvek tanításával, mint a nyilvánosak, amelyeknél ezer közül csak három iskolában tanították például a francia nyelvet. A tanítással foglalkozóknak csaknem a fele nő, de nem minden koronartományban. *Csehországban* csak egyharmada a nő, míg *Triesztben* körülbelül egyenlő a számuk a férfiakéval. A tanítók és tanítónők összes száma körülbelül 81.000 volna, de ebből a főszámból már csak 25.484 a tanítónőké; amiből következik, hogy az egyes tartományokban meglehetősen aránytalan a tanítók és tanítónők elhelyezkedése. Meglepő azonban, hogy Ausztriában a férfitanítóknak még egyharmada sem nő, míg a tanítónőknek öshatodrésze nemesen férjvel. S ez a meglepően szomorú körülmény nem annak tulajdonítható, mintha az iskolafőntartók a tanítónőket állásuk elvesztésének terhe alatt eltíltanák a férjhezmeneteltől; az iskolai hatóságok ugyan megpróbálkoztak ezzel az embertelenül kereszténytelen tilalommal, mint például *Triesztben*, de végrehajtani nem tudták, társadalmi, gazdasági és erkölcsi okokban keresendő tehát az osztrák tanítók nőtlenségének és a tanítónők hajadon voltának az oka. Vallási tekintetben szintén nagyérdekűek azok az osztrák népiskolai statisztikai adatok. A teljes tanítószemélyzet közül ugyanis 92,8 százalék római katolikus, 3,5 százalék görög katolikus, 1,3 százalék görög keleti, 1,4 százalék evangélikus és 1 százalék zsidó. Körülbelül ezeknek a számoknak megfelelő a gyermekeknek vallásbeli megoszlása is. A nyilvános népiskolákba 1900-ban 3.207.674 gyermek járt Ausztriában, míg 122.000 a magániskolákba. Körülbelül 47.000 gyermek maradt oktatás nélkül súlyos testi vagy lelki fogyatékoságok miatt. Régebbi időszakokhoz képest ez a szám öröndetes apadást mutat s viszonylag csak Dalmáciában, Görzben és Tirolban emelkedett, jelentékenyen apadt azonban *Salzburg*, *Cseh- és Morvaországban*. Az iskolalátogatás is nagymérvű haladást mutat, kivéve *Karintiát*, *Vorarlberget* és *Triesztet*. Községek

és egyesek gyakran veszik igénybe az iskolalátogatás kötelezettsége alól való fölmentéseket, amelyeket az 1883-ik évi népoktatási reform tett lehetővé, ellentétben a régi liberális rendszernek túlságos merevségével. Különösen a két utolsó korszakútnak nem nehéz olyan fölmentésekhez jutni, amin a mezői munkákat véve tekintetbe, senkinek sincs joga megütközni. Ilyen fölmentéseket adtak *Alsó-Ausztriában* 30.838, *Felső-Ausztriában* közel 17.000, *Salzburgban* 3530, *Stájerországban* 28.756, *Karintiában* közel 8000, *Tirolban* 28.000, *Csehországban* 128.000, *Morvaországban* 31.290 és *Sziléziában* 15.692 esetben. Épen annyira nagyszámúak ezek a fölmentések az iparúzó Csehországban és Alsó-Ausztriában, mint a mezőgazdasággal foglalkozó Triesztben és Stájerországban. Nemzetiségi szempontból nagyon érdekesek a csehországi népiskolai viszonyok; itt folyik tudvaleg a legádázabb fajküzdelem. Itt német iskolakerületekben csak német iskolásgyermekek 353.000 van, a tisztán német kerületekben pedig a cseh iskolásgyermekek száma 9100, míg 27.000 gyermek kétnyelvű, azaz németül és csehül is oktatják őket. A cseh iskolakerületekben van 590.553 cseh és csak 1856 német gyermek; kétnyelvű körülbelül 9000 tanuló. Az iskolai építésre és alapításra vonatkozólag a következő számok adnak fölvilágosítást: 23.000 község közül 15.142-nak saját iskolája volt, a községek 27 százalékának gyermekei más községek iskoláiba jártak, a községek 65,62 százalékának volt nyilvános népiskolája. A teljesen iskolátlan községek száma 1900-ra 345-el, azaz 17,6 százalékkal kevesedett. Általában véve Ausztria népoktatási ügye körül különösen a keleti és déli tartományokban van szükség javulásra; a többihez képest ezek el vannak maradva. Ha még hozzátesszük, hogy az állam rendkívül keveset áldoz a népiskolákra s a teher legnagyobb része a községekre szakad; akkor látjuk csak be igazán, hogy mennyire nincs érzékük a kultúra iránt azon magyarországi községeknek, amelyek iskoláikat minden aggodalom nélkül s minden lelkiismereti furdalás nélkül adják az állam kezébe.

IRODALOM.

Útmutató az iskolák és óvodák irodai teendőinek ellátására. Az érvényben levő szabályzatok, utasítások s rendeletek alapján példákkal és 54 nyomtatványmintával ellátva Irta *Szabó Mihály* tanfelügyelő. Kapható a szerzőnél Díszszentmártonban. Ára 5 kor. 20 f.

Megjelent a *Zászlónk* V. száma. Ennek megint más a címkéje, mint az eddig megjelent számokéi. Csak rá kell nézni és egyszerre ráborítja lelkünkre a legmélyebb télnak hangulatát. Még a lap homlokírata, a «Zászlónk» is csupa jégesapból van összeróva. És mintha a *Zászlónk* vezérgondolata is oda volna pingálva. Alul meleg diákszóba látható ábrándos ifjakkal, kik az általános dermedtség között is csak életről álmodoznak. Kinéznek a januári éjszakába. Képzeteik végig suhog a jéges, havas erdőn s nyugvópontot seholyse talál, csak egy vén tölgyre szegzett Máriaképnél. Mécsét látnak ott, melynek szelíd világa szétveti a vak sötétséget s a farkasordító hideg

nyúl angyalok játszóhelyévé varázsolja. Nem vetített képe-e ez az ifjú lelkek jelen világának? Ezen prolog után ilyen szellemben ad a *Zászlónk* jelen száma is vagy 15 cikket, 32 gyönyörű képet, melyek nemcsak az ifjakat, de az öregeket is érdeklik. Az egész lap ára mindezek dacára öregek-ífunak nem több, mint 2 korona, melynek beküldése ellenében az eddig megjelent számokat is azonnal küldi a *Zászlónk* ifjusági lap kiadóhivatala, Budapest, VII., Danjanich-u. 50.

Az *Orangyal*, képes gyermekujás, hónaponként kétszer jelenik meg Győrben. A lap igen élénk tartalma: elbeszélések, vig és komoly történetek, szindarabok és versek, továbbá ismeretterjesztő cikkek vannak benne 7-14 éves gyermekek számára. Szébbnél-szebb vallásos és mulattató tárgyú képek tarkítják lapjait. Előfizelési díja egy évre 2 korona. Az előfizetési összeget «Az Orangyal szerkesztőségének, Győr» — cím alatt kell beküldeni. Kívánatra mutatót küld a szerkesztőség.

A magyar iskolai helyesírás szabályai szójegyzékkel. Irta dr. Vargha Damján, ciszt. r. főgimn. tanár. Papirborítékban 30 fill., vászonborítékban 40 fill. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában Budapesten. (VIII. ker., Szentkirályi-u. 28.) Általánosan ismeretes, mily nehézséget okozott az iskolában helyesírás szabályaink bizonytalansága. E bajon segített a közoktatásügyi minisztérium rendelete, melyben az iskolának irányadóul rendeli az újabb helyesírás szabályokat, melyeket az akadémiai elveken az Orsz. Közoktatási Tanács állapított meg. A hivatalos kiadás szövegének sokfelé ágazó részletei s itt-ott nagyon is tudományos magyarázatai azonban a középiskolai tanulók — főleg az alsóbb osztályiak — értelmi fejlettségének nem egészen felelnek meg. Ézért a jelen füzet teljesen a miniszteri helyesírás alapján maradvá, rövid s világos szabályokba foglalva, részben újabb szöveggel készült, melyet egyszerűségénél fogva minden tanuló megérthet s így könnyen megtanulhat. Lehetőleg benne van ebben a kis füzetben mindaz, ami kétségek esetén az értelmet fölvilágosítja, a tanulót helyes irányba vezetheti. Minden részletnek külön osztályozó száma, betűje van, hogy helytelen írásnál a megfelelő szabályra röviden lehessen hivatkozni. A füzet szép kiállításban, kis alakban jelent meg, hogy folyton kéznél lehessen és zsebben is elférjen.

VEGYESEK.

Papái kitüntetések. *Kaposi József*, a Szent-István-Társulat igazgatóját, ösztönsége X. Pius pápa a hercegprímás fölterjesztésére papái kamarássá nevezte ki. Kaposi immár hatodik éve igazgatója a Szent-István-Társulatnak és ezen idő alatt a Társulat tankönyv és népies irodalmi kiadványai jelentékenyen gyarapodtak, mert ő irodalmi és pedagógiai érzékkel ítéli meg a szükségleteket és örül, ha a Társulat ezirányú működését intenzívebbé teheti. Az iskolák hatóságával szemben előzékeny, jóindulatú és a kath. tanítóságnak igaz barátja. A kath. magyar tanítóság igaz tiszteletét és üdvözlését a kitüntetés alkalmából lapunk szerkesztője, mint a kath. tanítók országos bizottságának v. elnöke, őszinte szavakban fejezte ki Kaposi igazgató előtt. — *Ember Könyvet*, a budapesti kir. kath. elemi és polg. tanítónőképző-intézet képzőtanárát, a kath. tanítók országos bizottságának és a Tanügyi Tanácsnak világi elnökét, lapunk szerkesztőjét, ösztönsége X. Pius pápa a kath. tanügy és a pedagógiai irodalom terén kifejtett tevékenységeért a nagy szent Gergely-rend lovagkeresztjével tüntette ki. A magas kitüntetésről szóló okmányt Vaszary Kolesz hibornokhercegprímás kegyesszavú leirattal küldte meg dr. Steinberger Ferenc apát-kanonoknak, a központi szeminaryum kormányzójának, mint a kath. Tanügyi Tanács egyh. elnökének, egyben megbízván őt, hogy a lovagkereszt átadása iránt szívesen intézkedjék.

Hangverseny az esztergomi képző segítőegyesülete javára. A hálás visszaemlékezésnek szép példáját tanúsította több budapesti tanító akkor, midőn mint az esztergomi kath. tanítóképzőnek volt növendékei, az inté-

zet segítő-egyesülete javára Budapesten, a Magyar Tanítók Otthonában hangversenyt rendeztek. A hangverseny fényes műsorral f. hó 11-én tartott meg, melynek sikerét főleg a főntemlített erkölcsi körülményben méltányoljuk. A hangversenyen résztvett dr. Steinberger Ferenc apát-kanonok elnök. Guzzvenitz Vilmos igazgató Esztergomból.

A Szent-István-Társulat a váci egyházmegyébe kebelezett pálmonostorai római katolikus népiskola tanítóinak számos, szébbnél-szebb ajándékkönyvet adományozott, mely nagylelkűségéért ezuton is köszönetet mond: Csapi János plébános, iskolaszéki elnök.

Kántortanítók nyugdíjgyesülete. Ertesülésünk szerint a Kath. Tanügyi Tanács f. hó 25-én ülést tart, melynek egyik tárgya lesz a kántortanítók nyugdíjgyesülete ügyének megbeszélése is. E tárgyalásra dr. Steinberger Ferenc apátkanonok a közp. szeminaryum kormányzója, mint elnök, a Tanács ügyrendje értelmében az érdekelt kántortanítók köréből többeket meghívott. A Tanácsülésre szóló meghívást a napokban küldi szét az elnökség.

Pásztorjáték Kőbölkúton. A karácsonyi ünnepek folyamán a kőbölkúti iskolásgyermekek fényes erkölcsi és anyagi eredménnyel adták elő Szabó János udvari főtanító *Bellehemi bakter* (Szent-István Társulati népiratka) című kedves pásztorjátékát *Stampay* János főtanító vezetése mellett. Az egész falu népe aradozott a boldogságtól, látván, hogy gyermekeik amnyi lelki gyönyör okozói. Kiejtés-, hanghordás-, alakítás, aszinpádon való otthonosságuk és zongorakisérettel előadott szép énekeik által mintegy megbűvölték a közönséget a két óráig tartó játékban. S mindez csupán egy heti előkészületbe került. A sikert nagyban előmozdította a gyönyörűen megfestett színpad, mely a főtanító ebbeli jártasságáról is tanuskodott. A pénztár naponként valóságos ostromnak volt kitéve, úgy, hogy az érdeklődő közönséget egy napon sem volt képes befogadni a különben tágas nagy terem. A bevétel a jótékony célra 266 korona volt.

Az államsegélyek elnaplózása. Az államsegély az ország közpénze lévén, elnaplózása feltétlenül tervszerű és kifogástalan vezetést kíván, amelyben a legapróbb részletekig évtizedekre visszamenőleg feltüntetve legyenek a fölvételek és kifizetések. E célból alulírott egy utasításokkal ellátott rovatot készíttettem, amelynek, különösen az iskolaszéki elnökei részére megszerezni annál kívánatosabb, mint felvevők első sorban ők felelősek az államsegélyek elszámolásáról. A napló tartalmazza az államsegély címetét, esedékességét, összegét, havi és negyedévi részleteit, nemkülönben a kifizetés részében a havonként vagy negyedévenként kiszolgált összegeknek rovatait olyképen, hogy azoknak a tanító által való aláírása egyuttal nyugtatóul is szolgál. Szóval teljes képet nyújt az államsegélyek felvételéről és elhasználásáról s nagyon megkönnyíti az iskolaszéki elnökének ebbeli munkáját. — A napló 25 és 50 ívekben kötve kaphatók. Az előbbi egy tanítóval bíró iskolánál 50 évig vezethető. Ara a 25 ívvel bíró naplónak 3 kor. 60 fillér, az 50 ívesnek 4 kor. 60 fillér. Megrendelhető Laiszky János könyvnyomdatulajdonosnál vagy a napló szerkesztőjénél, Bertalan Vincze képezdei tanárnál Esztergomban. Nem eléggé ajánlható a praktikus szerkesztett napló beszerzése az iskolaszékek részére, kívánatos, hogy minden iskolaszéki birtokába legyen a naplónak.

Halálozás. Özv. királylehotai *Lehotzky Imréné* f. hó 1-én életének 64-ik évében, rövid szenvedés után az Urban jóblétre szenderült. Elhunytban Lehotzky József radobányai róm. kath. tanító, lapunk kiváló munkatársa édes anyját gyászolja. Fogadja igaz részvétünket.

Szerkesztői üzenetek.

H. F. A kérvény az országos kath. tanítói segélyalap elnökéhez intézendő: mélt. és főt. dr. Walter Gyula preláts-kanonok főtanfelügyelő Esztergom. — **Sz. K.** Forduljanak kérelemmel az egyházi főhatóságához. — **D. F.** Jönni fog. — **B. J.** Kisebb részletekben közölhetnénk. — **F. I.** Közzétettük. Köszönet. — **Sz. T.** Beérkezett. —

G. V. Úgy látszik, nem sikerült a fölvétel, mert nem jelentkezett. — A. V. Beérkezett. — B. L. Már idejét multa. — H. I. Beérkezett. Jönni fog. — G. J. A jövő szám hozza. — Z. G. Köszönet. Nyomdába adtuk. — Sz. I. Kedvezményes jegyeket csak a nagygyűlésre ad az igazgatóság. Levél ment. — B. L. A korpótleket jelentse be az iskolaszék elnöksége a kir. tanfelügyelőséghez és kérelmezze annak a nyugdíjba beszámítható jövedelembé való beszámítását. 2. Még nem fogja növelni, mert csak 600 kor. felül eső összeg növeli a nyugdíjba beszámítható fizetést. $600 - 489 = 111 - 100 = 11$ korona; ezt a második korpótlekből egészítik ki, tehát akkor is csak $100 - 11 = 89$ koronával fog növekedni a 600 kor. — B. J. A «Pázmán-Egyesület» elnöksége: nagys. Margalits Ede dr. egyetemi tanár, Budapest, VII., Kertész-u. 20. — D. F. Intézkedünk. Eddig nem közölhettük, mert terünk nem engedte. — B. A. Az intézkedés nem jogosult akkor, hogy ha a díjlevél szerint a kéremnyesprési díjat az iskolafentartó kegyúr köteles teljesíteni. Ez esetben az intézkedés ellen birtokon belül kérelmezhetnek a kegyúrhoz és ő meg is hallgatja azt.

Felelős szerkesztő: **Ember Karoly**

PÁLYÁZATOK.

Esztergomi érseki megye.

A **csolnoki** (Esztergom.) róm. kath. iskolaszék magyar-német tannyelvű kántortanítói állásra *február hó 25-ig* pályázatot hirdet. Jövedelme: törzsfizetés földjövedelem, stóla, fa. lakás 3 szoba a szükséges mellekhelyiségekkel stb. készpénz-értéke = 1072 korona. Kötelessége egy tanterem önálló vezetése, kántori teendők végzése. Egyidejűleg, ha egy az itt működő tanítók közül választatnék meg kántornak, egy 800 korona fizetés és lakással egybekötött tanítói állásra pályázat hirdetettik. Kérvények a róm. kath. iskolaszékre címzeten a plébániahivatalhoz küldendők.

44 1—1

Pécsi egyházmegye.

A **kisdoroghi** (Tolnam.) róm. kath. osztálytanítói állásra *febr. 26-ig* pályázat hirdetettik. Jövedelme: 700 korona havi részletekben kifizetve és 100 korona államszegély, 2 szoba, egyik butorozott, 1 konyha és éléskamra. Kötelessége: egy tantermet önállóan vezetni, szükség esetében a kántori teendőkben esetleg segídezni. Tannyelv magyar-német. Okleveles osztálytanítónók is pályázhatnak. Kérvények a róm. kath. iskolaszékekhez címzendők. 45 1—1

A **somogydráva-szentmártoni** róm. kath. iskolánál üresedésben levő III-ik tanítói állomásra pályázat hirdetettik. Fizetése: 600 korona; egy butorozott szoba; a lakás és kert pótlására 100 korona és az 1903. évi aug. 16-iki íksz. határozat értelmében 5 öl lágya. Tannyelv magyar, a horvátul értők előnyben részesülnek. Kérvények a szigetvári esperesi kerület tanfelügyelőségéhez Lakócsára küldendők folyó évi *február 23-ig*. Nők is pályázhatnak.

42 1—1

Szatmári egyházmegye.

A **csekei** (Szatmár.) róm. kath. kántortanítói állásra *febr. 22-ig* pályázat hirdetettik. Javadalma: 1. 300 kor. államszegély. 2. 19 hold 3126 □ öl szántóföld. Kataszti. jövedelme 86 kor. 40 fillér. 3. Egyházmegyei pénztárból a szentmiséknél segédkezésért 100 kor. 4. Stóla-jövedelem 5 évi átlag szerint 45 kor. 5. Tandij 5 évi egyenértékben 60 kor. 6. 13 köből buza, 6 köből 2 véka tengeri párbér. 7. Lakás természetben. A kellőleg fölszerelt kérvények T-Gyarmatra az esperes úrhoz küldendők. A megválasztott tanító mindennemű adóját köteles fizetni.

38 2—2

Székesfehérvári egyházmegye.

A **bakonykúti-i** (Fehérm.) róm. kath. német nyelvű, kántortanítói állásra *március 3-ra* pályázat hirdetettik. Jövedelme: Lakás 40 kor.; 10 hold szántóföld, melyet a község hajlandó bérbevenni 200 koronáért; 32 mérő rozsz,

8 mérő buza 264 kor.; község pénztárából 200 kor.; négy öl tüzelőfa 80 kor.; stóla 32 kor. Folyamodványok *Jankó Ede* esperes úrhoz küldendők Isztimére. 39 2—2

Szombathelyi egyházmegye.

A «Népnevelő» 1903. évi 50-ik számában közzétett pályázat az özgödöri tanítói állásra f. é. *március hó 5-ig* meghosszabbították.

46 1—1

Váci egyházmegye.

Isaszegre tót nyelvben teljesen jártas, templomiakat önállóan végezni tudó kath. segédet keresek. Kötelessége tanítani, kántori teendőket végezni. Fizetés: ágynemű s mosáson kívül teljes ellátás és havi 30 kor. Mellékjövedelemre számíthat. Oklevél mellékes, fő a tót nyelvbeni jártasság s gyakorlottság a szertartások végzésében. Állás azonnal elfoglalandó. *Marcányi István*, kántortanító.

43 1—1

Veszprémi egyházmegye.

A **perdöcpusztai** róm. kath. jellegű iskolánál üresedésben levő tanítói állásra *február 21-ig* pályázat hirdetettik. Fizetése 800 korona készpénz, egy butorozott szobából álló lakás, 4 öl kemény hasáb tüzifa. Nők is pályázhatnak. Szép mellékjövedelemre szer tehető. Felszerelt kérvények plébániahivatalhoz Somogyberzencére küldendők.

41 1—1

Egy évi helyettesítésre róm. kath. okl. férfitanító keresek tanidőre havi 70 korona fizetéssel. Utódlásnál elsőbbségben részesülhet. *Deák Imre*, Fajszt. (Pestm.)

32 1—1

Zöldoltvány sima 45. gyökeres 80, két éves gyökeres *pótlásra* 100 forint ezenkívül legjobb fajokban. *Heggybor* ó és új 16 forinttól 40 forintig; siller, fehér és vörös 50 literen fölül. Székely József Gyöngyös, Szent-Urban templom.

16 5—10

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.



cs. és kir. udvari szállítók, a *Szentisir* jóvágja, a *Ferencz József-rend* lovagja.

A párisi és bécsi világkiállításom stb. helyről kitüntetve.

Legelőcsőbb árban és kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnyomástúcsőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmérsékeltbb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása mérsékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.